

"Sanayicinin yükü artıyor ancak gelecekte umutluyuz"

Istanbul Sanayi Odası Başkanı **Erdal Bahçivan**, 1968 yılından bu yana gerçekleştirdikleri "En büyük 500 sanayi şirketi" araştırmasının, Türk ekonomisi için büyük anlam ifade ettiğini söylüyor. "Çalışmamız ekonomi, medya ve akademik dünya tarafından her yıl merakla bekleniyor ve sonuçları analiz ediliyor" diyen Bahçivan'ın değerlendirmeleri şöyle:

BORÇ ORANI ARTIYOR

ISO 500 2015'in ekonomiye ve sanayi sektörüne en önemli uyarılarından biri de "borç/öz kaynak oranı" hakkında. 2015 yılında özel kuruluşların öz kaynak oranı yüzde 40'tan 37'ye indi, borçlanma oranı ise yüzde 60'tan 63'e çıktı. ISO 500 Büyük Sanayi Kuruluşu'nun

üretimden satışlarının 2015 yılında yüzde 7 oranında artarken, vergi öncesi kar ve zarar toplamının ise sadece yüzde 4,5 arttığını göz önüne alırsak bu veri, sanayi şirketlerinin 2015 yılında öz kaynak artışları için sınırlı bir iç kaynak sağlanabildiğini gösteriyor.

SANAYİCİ BEDEL ÖDÜYOR

Kısa bir süre önce açıkladığımız Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu-2015 araştırmanın bu yıl ortaya koyduğu en önemli sonuç, sanayicilerimizin finansmana ödediği bedeldir. Son birkaç yılda yüzde 35'ler seviyesinde olan "finansmanın faaliyet karına oranı" 2015'te yüzde 63 oranında gerçekleşti. Yani sanayicimiz kazandığının yüzde 63'ünü finansmana harcıyor. Bu durum zor koşullar altında kar eden sanayicilerin, bu karı daha çok yatırım ve daha çok AR-GE harcaması yerine finansman giderlerine harcadığını gösteriyor.

YİNE DE UMUTLUYUZ

Şirketlerimizin genel performansı ise geleceğe umutla bakmamızı sağlıyor. 2014 yılında 421,2 milyar lira olan üretimden net satışları, 2015 yılında yüzde 7 oranında artarak 450,5 milyar TL olarak gerçekleşti. Faaliyet karının net satışlara oranı ise son dönemin en yüksek düzeyi olan yüzde 8,7'ye ulaşmış bulunuyor. Şirketlerimiz 2014 yılında 90 milyar 457 milyon lira olan faaliyet karını yüzde 44,9'luk bir artışla 44 milyar 144 milyon liraya çıkarmayı başarmış görünüyor.

SANAYİCİ İŞİNE KONSANTRE

Bu durum şunu gösteriyor ki sanayicimiz kendi işine konsantre olmuş durumda ve esas faaliyetlerinden en yüksek verimi almayı başarıyor. ISO 500'ün faiz amortisman ve vergi öncesi kar (FAVÖK) rakamları da bu durumu kanıtıyor. 2015 yılında 500 Büyük Sanayi Kuruluşu'nda FAVÖK mutlak büyüklüğü 62 milyar TL oldu. 2014 yılında ise bu büyüklük 50,4 milyar TL idi. Yani FAVÖK büyüklüğü yüzde 23 oranında arttı. Bu da sanayicilerin FAVÖK oranlarındaki iyileşmeye ağırlık verdiğini gösteriyor.

BORÇLANMANIN MALİYETİ

Karlardaki yavaşlama, ve bin bir güçle yaratılan karların finansman giderleriyle erimesiyle sınırlanan iç kaynak, öz kaynakların payının azalmasına, buna karşın borçlanma ihtiyacının da artmasına yol açıyor. Bu durum 2015 yılında sanayi kuruluşlarının sağladıkları büyümeyi yine sağlıklı bir borçlanma ile finanse ettiklerini gösteriyor. ISO 500 Büyük Sanayi Kuruluşu'nun kar rasyosu ve borçluluk oranları dünyadaki örneklere benziyor. Buna karşılık finansman giderlerinin faaliyet karına oranına baktığımızda dünyada yüzde 16 olan oran, ISO 500'de yüzde 63'lere ulaşmış. Yani Türk sanayisi için olumsuz olan şey, borçluluk oranları değil, borçlanmanın maliyeti.

Hedef daha çok milyarlık şirket

2012 yılında yapılan bir araştırmaya göre dünyada ciro su 1 milyar doların üstünde 8 bin adet şirket var. Bunların yüzde 53'ü halka açık, yüzde 37'si ailelerde ve yüzde 10'u da devlet kontrolünde... MG'nin araştırmasına göre Tokyo, bu şirketlerden 613'ünü misafir ediyor. Newyork ve Londra'da bu şirketlerden 410'ar adet bulunuyor. Pekin'de ise 116 adet 1 milyar dolarlık şirket faaliyet gösteriyor. Bir başka açıdan bakıldığında 1 milyar dolarlık her 4 şirketten 3'ü gelişmiş ülkelerde bulunuyor. Türkiye'de ise **Istanbul Sanayi Odası**'nın listesinde 24, Capital 500 listesinde ise 50 adet "milyar dolar" ciro lu şirket var. Uzmanlar, Türkiye gibi büyük bir ülkede daha fazla "milyar dolar" ciro lu şirket olması gerektiğinin altını çiziyorlar. Hedef ise 2023'de en az 100 adet rakamına ulaşabilmek...

DEVLER LİGİ'ne 48 şirket girdi

ISO'nun 500 Büyük Sanayi Kuruluşu listesine 2015'te 48 şirket girdi. 2014'te listede yer alan 49 şirket ise 2015'te çıktı. 500 Büyük'ün üretimden satışları reel olarak yüzde 0,5 düştü. İhracatta da yüzde 12,9 düşüş yaşandı. Kamu kuruluşlarının kâra geçmesi sayesinde vergi öncesi kâr ve zarar toplamı reel olarak yüzde 4,5 arttı. İstihdamdaki artış yüzde 1,4'te kaldı. Döviz kurlarındaki sıçrama finansman giderlerini yüzde 75,1 yükseltti. Yabancı sermayeli kuruluşların sayısı ise 1 adet azalarak 125'e indi.

İstanbul Sanayi Odası'nın (ISO) "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu" araştırmasında 2015 yılında en tepede açık arayla yine Tüpraş yer aldı. 2014 yılında ikinci sırada yer alan Ford Otomotiv, 2015 yılında da yerini korudu. Üçüncü sırada ise bir değişiklik yaşandı. 2014 yılında dördüncü sırada yer alan Arçelik, 2015 yılında üçüncü sıraya çıktı. 2014 yılında üçüncü sırada yer alan Oyak Renault ise 2015 yılında dördüncü sıraya düştü.

Listenin zirvesinde yer alan Tüpraş'ın üretimden satışları 2015 yılında yüzde 5,5 geriledi ve 37,5 milyar TL'den 35,4 milyar TL'ye düştü. Ancak Tüpraş ile diğer şirketler arasında o kadar büyük fark var ki, bu düşüş Tüpraş'ın zirvedeki konumuna en ufak bir tehdit bile oluşturmadı. İkinci sıradaki Ford Otomotiv'in üretimden satışları 2015 yılında yüzde 39,8 gibi çok yüksek bir artışla 10,5 milyar TL'den 14,7 milyar TL'ye çıkarsa da Tüpraş'ın yanına bile yaklaşamadı.

Tüpraş'ın üretimden satışları ile en yakın rakibi Ford Otomotiv'in üretimden satışları arasındaki fark 3,6 kattan 2,4 kata düştü, hepsi o kadar. Aradaki bu büyük fark, 500 Büyük'ün zirvesinde daha uzun yıllar bir değişiklik göremeyeceğimize işaret ediyor.

48 ŞİRKET DEĞİŞTİ

2015'te 500 Büyük listesine 18 gizli dev yer aldı. İsmi açıklanmasını istemeyen bu

şirketler bir tarafa bırakılırsa, 2015'te listede 48 şirketin girdiği görülüyor. Bu şirketler içinde en dikkat çekici olanları Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu ile Atlas Enerji oluşturuyor. Çünkü, bu iki şirket kafadan ilk 100'ün içine giriş yaptı. Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu 47'nci, Atlas Enerji ise 75'inci sırada yer aldı.

2014 yılında 500 Büyük listesine yer alıp da 2015'te bu listede ismine rastlayamadığımız şirket sayısı ise 49 oldu. Bu sayının listeye giren şirket sayısından daha fazla olmasının nedenini, isminin açıklanmasını istemeyen şirketler yüzünden giren ve çıkan şirket sayısının tam olarak tespit edilememesi oluşturuyor. 2015'te listeden çıkanlar içinde en dikkat çekici olanlar ise Oltan Gıda ile Ak Gıda. Çünkü bu iki şirket 2014'te ilk 50'de yer alırken şimdi listeden çıkmış görünüyor. 2014 yılındaki listede Oltan Gıda 38'inci, Ak Gıda da hemen onun altında 39'uncu sıradaydı. Bu iki şirketin 2015'te listeden tamamen çıkmak yerine, bu kez isimlerinin açıklanmasını istemeyerek gizli devler arasına girmiş olmaları da mümkün.

DÜŞÜK PERFORMANS

2015 yılında 500 Büyük şirketin üretimden satışlarındaki artış yüzde 7 olarak gerçekleşti. Ekonomideki en genel enflasyon ölçüsü olan gayri safi yurtiçi hasıla deflasyonundaki artış ise 2015 yılında yüzde 7,5'ti. Buna göre 500 Büyük'ün üretimden satışlarının 2015'te reel olarak yüzde 0,5

azalmış olduğu anlaşılıyor. 500 Büyük'ün üretimden satışlarında 2014 yılında reel olarak artış vardı ama bu artış sadece yüzde 1,6'dan ibaretti. Türkiye ekonomisi 2012'den bu yana yavaş büyüyor. Geçen yılki büyüme de yüzde 4 olmuş ve yüzde 5 dolaylı olarak kabul edilen potansiyelimizin altında kalmıştı. 500 Büyük'ün üretimden satışlarındaki gelişmeler, ekonomideki bu yavaş büyümenin sanayinin devlerini çok olumsuz etkilediğini gösteriyor. 500 Büyük'ün bu düşük performansı sadece yurtiçindeki olumsuz gelişmelerden değil, ihracat pazarlarımızdaki sorunlardan da kaynaklanıyor. Nitekim 500 Büyük'ün ihracatında 3 yıldır gerileme yaşanıyor. 500 Büyük'ün ihracatı 2015'te yüzde 12,9 geriledi ve 53,4 milyar dolara indi. Geçen yıl Türkiye'nin toplam ihracatı da yüzde 8,7 düşüş göstermişti.

İSTİHDAMDAKİ ARTIŞ ÇOK AZ

2015'te 500 Büyük şirkette çalışanların sayısı 648 bin 413 kişi olarak gerçekleşti. Şirketlerin istihdamı 2015'te sayısal olarak 8 bin 733 kişi, oransal olarak da yüzde 1,4 artmış bulunuyor. Oysa 2014 yılında istihdamdaki artış daha yüksek ve yüzde 4,2'yd. 2015'te 500 Büyük'ün performansının düşmesi, istihdamı da olumsuz etkilemiş bulunuyor.

2015 yılında 500 Büyük'ün vergi öncesi kârının ise yüzde 4,5 artarak 28,3 milyar TL'ye yükseldiği görülüyor. Fakat kârındaki bu artış tamamen kamu kuruluşlarından kaynaklanıyor. 2015 yılında özel kuruluşların kâr ve zarar toplamı yüzde 7,7 azalırken, kamu kuruluşlarındakini ise önemli bir artış göstererek kâra geçti. Böylece 500 Büyük 2015'te kamunun katkısıyla kârlarını arttırabilirdi.

DÖVİZDEKİ SİÇRAMA ÇARPTI

2015 yılında 500 Büyük'ün finansman giderleri yüzde 75,1 artış göstererek 16 milyar TL'den 28 milyar TL'ye çıktı. Bu yükseliş muhtemelen kurlarda yaşanan sıçramanın etkisinden kaynaklandı. 2015 yılında ortalama dolar kurunda yüzde 24,3 artış yaşanmıştı. Döviz kurlarındaki bu yüksek artış 500 Büyük'ün döviz cinsinden

borçlarının TL karşılığında yükseliş yarattı. 500 Büyük'teki bir başka önemli gelişme de yabancı sermayeli kuruluşların sayısında yaşanan düşüş. Yabancı sermayeli kuruluşların sayısı 2015'te 1 adet daha azalarak 125'e indi. 2009 yılında 153'ü bulan yabancı sermayeli kuruluş sayısı o zamandan beri giderek azalıyor.

